

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

coalitia 2009

coalitia civică
pentru alegeri libere și corecte

RAPORTUL nr. 7

**Misiunea de Observare
a alegerilor locale generale și parlamentare noi
din 20 octombrie (3 noiembrie) 2019**

ZIUA ALEGERILOR

Publicat la 6 noiembrie 2019

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație. Conținutul raportului poate fi supus revizuirilor redacționale.

Raportul este elaborat în cadrul Misiunii de observare a alegerilor locale generale și parlamentare noi din 20 octombrie 2019, desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul acestui raport aparține Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția donatorilor.

Cuprins

SUMAR EXECUTIV	4
INTRODUCERE	5
I. DESCHIDERA ȘI ÎNCHIDERA SECȚIILOR DE VOTARE	6
II. INCIDENTE CONSTATATE PE PARCURSUL ZILEI ALEGERILOR	7
III. REZULTATELE FINALE ALE NUMĂRĂRII VOTURILOR DE CĂTRE PROMO-LEX.....	13
LISTA DE ABREVIERI.....	15
ANEXE.....	16

SUMAR EXECUTIV

Deschiderea și închiderea secțiilor de votare (SV). Secțiile de votare monitorizate de observatori pe termen scurt ai MO Promo-LEX s-au deschis regulamentar, fără abateri esențiale de la prevederile legale. Observatorii au calificat drept accesibile circa 60% din SV. În cazul a 58% din SV s-a constatat că au fost asigurate cu agent termic pe parcursul zilei alegerilor. Secțiile de votare s-au închis regulamentar, fără abateri semnificative. În continuare, circa 27% din BESV ignoră norma cu privire la obligativitatea prezentării buletinului de vot tuturor participanților la procesul de numărare de către un singur membru al biroului.

Incidente constatate pe parcursul zilei alegerilor. În urma prelucrării finale a informației raportate de către OTS din SV, precum și de OTL din cadrul echipelor mobile, au fost prelucrate și analizate 158 incidente.

MO Promo-LEX atrage atenția asupra a minim două cazuri de intimidare/obstrucționare a activității observatorilor. Cantitativ, cele mai des raportate incidente au fost: prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în raza de 100 m. și în incinta secției de votare (25); prezența materialelor de publicitate, afișe, panouri electorale în raza de 100 m. a secției de votare (21) și dificultăți în funcționarea SIAS Alegeri (20).

MO Promo-LEX atenționează și asupra incidentelor ce țin de: transportarea organizată a alegătorilor (13) și zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor (8).

Rezultatele finale ale numărării voturilor de către MO Promo-LEX. MO Promo-LEX a analizat corectitudinea completării a 307 PV de numărare a voturilor pentru funcția de primar din 307 SV observate în mun. Chișinău. Au fost identificate 6 de PV completate cu 14 erori depistate în baza formulelor de verificare.

Rezultatele numărării în paralel a buletinelor de vot pentru funcția de primar general al mun. Chișinău a confirmat procentajul prezentat de CEC.

INTRODUCERE

Raportul nr. 7 este elaborat în cadrul activității Misiunii de observare (MO) Promo-LEX a alegerilor locale generale și parlamentare noi din 20 octombrie (3 noiembrie) 2019 și cuprinde constatările și tendințele principale referitor la incidentele semnalate în ziua alegerilor pentru turul doi de scrutin, precum și o analiză a rezultatelor numărării în paralel a voturilor realizate de către MO Promo-LEX.

La 3 noiembrie 2019, a fost organizat al doilea tur pentru alegerea primarilor în cadrul a 384 de circumscripții.

Raportul a fost elaborat în baza constatărilor raportate de către observatorii pe termen scurt (OTS) din toate cele 307 secții de votare constituite în circumscripția electorală Chișinău. De asemenea, procesele din ziua turului doi de scrutin au fost observate de 39 echipe mobile ale MO Promo-LEX, organizate atât în mun. Chișinău, cât și câte una în fiecare din UAT de nivelul II unde au avut loc alegeri ale primarului în ziua de 3 noiembrie 2019.

Toți observatorii implicați în procesul de monitorizare au fost instruiți în cadrul seminarelor organizate de către Misiunea Promo-LEX și au semnat Codul de conduită¹ al observatorului național independent Promo-LEX, obligându-se să acționeze operativ, cu bună credință și în mod non-partizan. Activitatea tuturor observatorilor este coordonată de echipa centrală a Misiunii.

Drept sursă pentru elaborarea raportului de observare a MO pentru ziua alegerilor au servit constatările OTS raportate în baza a două tipuri de formulare tematice: formular pentru raportarea periodică și formular pentru raportarea incidentelor. De asemenea, MO Promo-LEX a verificat, în limita resurselor umane disponibile, semnalările recepționate de la diferite categorii de cetățeni privind presupusele încălcări în ziua turului doi de scrutin.

MO Promo-LEX a alegerilor locale generale și parlamentare noi din 20 octombrie (3 noiembrie) 2019 reprezintă un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte. MO Promo-LEX nu este oponent politic al concurenților implicați în procesul electoral, nu este un organ de anchetă și nu își asumă obligația expresă de a proba constatările observate. Cu toate acestea, rapoartele observatorilor sunt însoțite, în măsura posibilităților, de probe foto și video care pot fi puse doar la dispoziția organelor de drept, în baza solicitărilor corespunzătoare și în nici un caz la dispoziția concurenților electorali. Totodată, incidentele, inclusiv cele presupuse, care se regăsesc în prezentul raport trebuie tratate de autoritățile electorale prin prisma prevederilor art. 22 alin. (1) lit. q) și art. 68 al. (5) Cod Electoral, inclusiv drept sesizări ale observatorilor și urmează a fi examinate conform competenței.

Standardele internaționale la care se face referire în acest raport sunt cele elaborate de ONU, OSCE, Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, Uniunea Europeană și Consiliul Europei. La finele acestui raport sunt formulate recomandări preliminare pentru autoritățile publice, organele electorale, concurenții electorali/participanții la referendum și alți actori interesați, cu scopul de a asigura optimizarea procesului electoral.

Raportul este elaborat în cadrul Misiunii de Observare a alegerilor locale generale și parlamentare noi din 20 octombrie (3 noiembrie) 2019 desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul “Democrație, Transparență și Responsabilitate”. Opiniile exprimate în rapoartele și comunicatele publice ale MO Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor sau partenerilor. Conținutul acestui document poate fi supus revizuirilor redacționale.

¹ <https://promolex.md/4689-codul-de-conduita-al-observatorilor-electorali-promo-lex/>

I. DESCHIDEREA ȘI ÎNCHIDEREA SECȚIILOR DE VOTARE

Secțiile de votare monitorizate de observatori pe termen scurt ai MO Promo-LEX s-au deschis regulamentar, fără abateri esențiale de la prevederile legale. Observatorii au calificat drept accesibile circa 60% din SV. 58% din SV au fost asigurate cu agent termic pe parcursul zilei alegerilor. Secțiile de votare s-au închis regulamentar, fără abateri semnificative. În continuare, circa 27% din BESV ignoră norma cu privire la obligativitatea prezentării buletinului de vot tuturor participanților la procesul de numărare de către un singur membru al biroului.

1.1. Deschiderea SV

MO Promo-LEX a observat alegerile prin intermediul observatorilor pe termen scurt pe parcursul celui de al doilea tur de scrutin în cadrul celor 307 SV organizate în circumscripția Chișinău. Respectiv, datele privind deschiderea și închiderea SV, precum și anumite particularități ale desfășurării procedurilor de vot sunt sintetizate în baza informației transmise de 307 OTS.

Secțiile de votare din circumscripția Chișinău, în general, s-au deschis regulamentar, abaterile de timp raportate fiind ne semnificative ca durată.

Tabel nr. 1. Deschiderea secțiilor de votare (în baza a 307 SV)

Perioada	Între 6:50 - 6:59	La 7:00	Între 7:01 - 7:14
Numărul de secții deschise	24 (8%)	277 (90%)	6 (2%)

1.2. Accesibilitatea SV

Tabel nr. 2. Aspecte ale accesibilității secțiilor de votare (în baza a 307 SV)

Subiectul	DA	NU
Secția de votare este accesibilă persoanelor cu dificultăți locomotorii?	183 (60%)	124 (40%)
Secția de votare este încălzită cu agent termic?	177 (58%)	130 (42%)
Secția de votare este iluminată suficient pentru desfășurarea procedurilor electorale?	303 (99%)	4 (1%)

1.3. Închiderea SV

Tabel nr. 3. Proceduri de închidere a SV și numărare a buletinelor de vot (în baza a 307 SV)

Subiectul	DA	NU
Secția de votare s-a închis la ora 21.00?	306 (99.7%)	1 ² (0.3%)
Au fost întocmite inițial formularele speciale de numărare a rezultatelor votării?	305 (99.4%)	2 (0.6%)
Doar un membru al BESV a prezentat buletinele de vot tuturor participanților la procesul de numărare?	226 (73%)	205 (27%)
Camera video a filmat întregul proces de desigilare a urnelor și numărare a buletinelor de vot, fără întreruperi?	304 (99.4%)	3 (0.6%)

² Depășirea a fost ne semnificativă.

II. INCIDENTE CONSTATATE PE PARCURSUL ZILEI ALEGERILOR

În urma prelucrării finale a informației raportate de către OTS din SV, precum și de OTL din cadrul echipelor mobile, au fost prelucrate și analizate 158 incidente.

MO Promo-LEX atrage atenția asupra a minim două cazuri de intimidare/obstrucționare a activității observatorilor. Cantitativ, cele mai des raportate incidente au fost: prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în raza de 100 m. și în incinta secției de votare (25); prezența materialelor de publicitate, afișe, panouri electorale în raza de 100 m. a secției de votare (21) și dificultăți în funcționarea SIAS Alegeri (20).

MO Promo-LEX atenționează și asupra incidentelor ce țin de: transportarea organizată a alegătorilor (13) și zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor (8).

2.1. Intimidarea/obstrucționarea activității observatorilor Promo-LEX

Conform art. 68 alin. (5) din Codul electoral, observatorii acreditați de CEC pot monitoriza procesul electoral pe întreg teritoriul țării și la toate secțiile de votare, iar observatorii acreditați de CECE - doar pe teritoriul circumscripției respective. Observatorii acreditați au dreptul să asiste la toate operațiunile electorale, la toate ședințele organelor electorale, inclusiv în ziua alegerilor, fără a interveni în procesul electoral sau în alte operații electorale, și să informeze președintele organului electoral despre neregulile observate.

Conform rapoartelor prezentate de observatorii MO Promo-LEX, au fost depistate cel puțin **2 cazuri** în care observatorii au fost intimidați sau le-au fost obstrucționată activitatea în secția de votare.

Intimidarea observatorilor Promo-LEX	
1 caz	SV 13/13 și 13/14. Suspiciuni privind urmărirea echipei mobile de către persoane neidentificate.
Obstrucționarea procesului de observare liberă	
1 caz	SV 12/15. Amplasarea observatorilor astfel încât li se oferea vizibilitate redusă asupra procesului de votare.

2.2. Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale/ ruperea/ deteriorarea sau absența sigiliilor pe urnele de vot

Conform art. 60 alin. (1) din Codul electoral, în ziua alegerilor, la ora 07.00, președintele BESV, în prezența a cel puțin jumătate din membrii biroului, verifică urnele de vot, le sigilează. În conformitate cu p. 26 și 27 ale Instrucțiunii CEC cu privire la asigurarea infrastructurii SV, securizarea urnelor de vot se realizează prin sigilare. Urnele de vot staționare se sigilează prin intermediul a 4 sigilii de tip colier cu autoblocare, iar urnele de vot mobile, prin intermediul 1 (unui) sigiliu.

Observatorii MO Promo-LEX au depistat un număr de **18 cazuri** de nerespectare a procedurilor legale de sigilare a urnelor de vot, și anume:

Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale		
CECE	Nr. caz	SV
1 Chișinău	10	6, 14, 17, 24, 91, 194, 229, 230, 253, 290.
4 Anenii Noi	4	3, 10, 22, 40.
11 Cimișlia	1	24.
14 Drochia	1	13.
23 Nisporeni	1	3.
31 Șoldănești	1	20.

2.3. Prezența materialelor de publicitate, afișe, panouri electorale în raza secției de votare (100 m de la locul SV)

Conform art. 60 alin. (7) din Codul electoral, "Răspunderea pentru asigurarea în ziua alegerilor a ordinii în localul de votare și pe teritoriul din preajmă, în rază de 100 de metri de la localul votării, o poartă președintele biroului electoral al secției de votare." Deciziile luate în acest scop sunt executorii pentru toți.

MO Promo-LEX consideră că și Regulamentul privind modalitatea plasării publicității electorale și de promovare politică pe panourile publicitare trebuie să fie ajustat la noile prevederi ale Codului electoral și să se revină la situația de până la parlamentarele din 24 februarie 2019 când existau prevederi normative ce limitau expres afișajul electoral în raza de 100 m de la secția de votare.

Observatorii Promo-LEX au identificat cel puțin **21 de SV³**, unde în raza de 100 m de la locul SV, au fost prezente materiale de publicitate, afișe, panouri electorale ale concurenților electorali.

Prezența materialelor de publicitate, afișe, panouri electorale în raza secției de votare (raza de 100 m de la locul SV)		
Concurentul electoral	Nr. cazuri	Secțiile de votare
PSRM	7	1/247; 1/248; 1/249; 4/2; 24/6; 30/30; 32/8
PDM	3	14/14; 26/16; 30/30
Blocul ACUM	8	1/136; 1/262; 1/270; 1/287; 1/303; 10/15; 32/27; 34/26
PPȘ	1	25/55 (10 materiale)
PN	1	13/1
PPEM	1	1/264

2.4. Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în raza de 100 m. și în incinta secției de votare

Conform art. 60 alin. (8) din Codul electoral, la activitatea organelor electorale au dreptul să asiste: membrii/reprezentanții organelor electorale ierarhic superioare; reprezentanții concurenților electorali în organele electorale; observatorii naționali/internaționali acreditați de către organele respective, precum și interpreții acestora, după caz; reprezentanții mijloacelor de informare în masă.

Observatorii Promo-LEX au constatat cel puțin **25 de cazuri** când în incinta SV s-au aflat anumite categorii de persoane neautorizate pe o perioadă de timp mai mare decât limita admisibilă conform prevederilor legale.

Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta secției de votare	
Număr de cazuri	Secții de votare
9 cazuri	Cu implicarea concurenților electorali: PSRM (4): SV 14/9; SV 16/39; SV 34/44; SV 1/278; ACUM (5): SV 23/31; SV 31/29; SV 32/25; SV 34/26; SV 34/30;
16 cazuri	Prezența nejustificată a unor persoane neidentificate. SV 28/27; SV 5/2; SV 7/41; SV 32/27; SV 11/38; SV 24/ 6 (2); SV 1 /265; SV 13/13; SV 22/12 SV 1/273; SV 16/ 34; SV 1/67; SV 1/282; SV 1/299; SV1/77.

³ O secție de votare avea în raza de 100 m materiale de publicitate electorală în favoarea a doi concurenți electorali

2.5. Zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor

Conform art. 41 alin. (5)-(6) din Codul electoral, concurenților electorali li se interzice să ofere alegătorilor bani, să le distribuie fără plată bunuri materiale, inclusiv din ajutoare umanitare sau din alte acțiuni de binefacere, cu excepția cadourilor simbolice, reprezentând publicitate electorală sau politică, confecționate din mijloace declarate de pe contul „Fond electoral”, care poartă simbolică concurentului electoral și a căror valoare de piață nu depășește 2 unități convenționale.

Observatorii MO Promo-LEX au depistat un număr de **8 cazuri** de oferire a recompenselor materiale sau bănești alegătorilor.

Zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor în perimetrul și sau în apropierea secției de votare	
Număr de cazuri	Descrierea
8 cazuri	Din partea reprezentanților PDM (4 cazuri): Recompense cu produse alimentare și băuturi alcoolice: SV 9/41; SV 30/26 (2); Recompense bănești: SV 23/27 (250 lei).
	Din partea reprezentanților PSRM (1 caz) Recompensă cu serviciu de transportarea spre perfectarea buletinului de identitate provizoriu: SV 28/54.
	Din partea Blocului ACUM DA și PAS (1 caz) Recompense bănești: SV 23/27 (250 lei).
	Din partea concurenților electorali neidentificați (2 cazuri): Recompense cu băuturi alcoolice: SV 9/12 Recompense bănești (1 caz): SV 1/ 282.

2.6. Agitație electorală în ziua alegerilor

Potrivit Codului electoral, art. 52 alin. (10) în ziua alegerilor și în ziua precedentă alegerilor nu se admite niciun fel de agitație electorală. Interdicția respectivă nu se referă la informațiile deja plasate pe Internet și pe afișele expuse anterior.

Observatorii MO Promo-LEX au raportat **6 cazuri** ce pot fi calificate drept acte de agitație electorală pentru a determina simpatia alegătorilor. Astfel, în favoarea candidaților PSRM au fost identificate 3 cazuri, Blocului ACUM, CI Nicolae Balaur- câte un caz. Suplimentar a fost un caz de efectuare a agitației electorale în favoarea unui candidat, care nu a putut fi identificat.

Agitație electorală pentru a determina alegerea alegătorilor		
În favoarea concurentului	Secții de votare	Nr cazuri
PSRM	SV 1/ 154; SV 1/ 222; SV 9/15;	3
Blocul ACUM	SV 18/58	1
Candidați independenți	Nicolae Balaur (Stăuceni) SV 1/299	1
Neidentificat	SV 1/194	1

2.7. Transportarea organizată a alegătorilor (autocare, microbuze sau alte unități de transport care în mod normal nu ar avea ce căuta în preajmă)

În pofida faptului că transportarea organizată a alegătorilor nu este prevăzută drept încălcare a prevederilor Codului electoral, MO Promo-LEX a monitorizat aceste situații, ca fiind acțiuni cu potențial de corupere a alegătorilor și de influențare a rezultatelor votării.

Observatorii MO Promo-LEX au identificat cel puțin **13 cazuri**, unde au avut loc situații ce pot fi interpretate drept transportare organizată a alegătorilor.

Transportarea organizată a alegătorilor (autocare, microbuze sau alte unități de transport care în mod normal nu ar avea ce căuta în preajmă)			
CECE	Nr cazuri	Numărul SV	Numărul mijloacelor de transport implicate
1 Chișinău	1	208.	Automobil VW negru, AI 290 (minim 3 ori cu câte 4-5 alegători);
5 Basarabeasca	2	2.	Diferite autoturisme (minim 2)
11 Cimișlia	2	4, 5.	Diferite autoturisme.
16 Edineț	1	34.	Autoturism Renault Laguna.
22 Leova	1	33.	1 autoturism.
25 Orhei	1	55.	2 microbuse.

2.8. Încetarea/suspendarea nejustificată a votării în secția de votare

Potrivit art. 56 alin. (1) Cod electoral în timpul rezervat votării se interzice de a închide localul de votare și de a suspenda votarea, cu excepția cazurilor de dezordine în masă, de calamități naturale, de alte circumstanțe neprevăzute, care îi pun pe alegători în pericol sau fac imposibilă efectuarea votării.

Observatorii MO Promo-LEX au identificat **1 SV** în care procesul de votare a fost suspendat în mod nejustificat pentru perioade scurte de timp.

Suspendarea nejustificată a votării	
Număr de SV	Descrierea
1 SV	Urmare a lipsei conexiunii la internet: SV 1/262 (Chișinău, Ciocana).

2.9. Deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri

Punctul 61 din Regulamentul cu privire la activitatea BESV stabilește că membrul biroului înmânează alegătorului buletinul de vot, doar după ce alegătorul a fost verificat în SIAS „Alegeri” și s-a constatat întrunirea tuturor condițiilor de participare a alegătorului la vot anume în secția respectivă de votare.

Observatorii Promo-LEX au constatat **20 situații problematice** când SIAS Alegeri a suportat atât deficiențe tehnice (sistarea funcționării, pierderea conexiunii internet), cât și de conținut (necoincidențe între datele din actele de identitate ale alegătorului cu cele din SIAS Alegeri).

Deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri	
Deficiențe tehnice inclusiv pierderea conexiunii internet (16 cazuri)	SV 18/67; 34/1; 1/283; 1/27; 1/154; 1/135; 1/96; 1/162; 16/25; 1/162; 16/34; 27/6; 27/46; 27/33; 1/31; 32/5.
Deficiențe de conținut (2 cazuri)	SV 1/135; SV 1/169.
Activitatea unui singur operator (2 cazuri)	SV 18/34; SV 18/20.

2.10. Deficiențe în listele electorale

Listele electorale, întocmite în baza Registrului de stat al alegătorilor, sunt liste ce cuprind toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază ori își au reședința pe teritoriul unei secții de votare. Alegătorul poate fi înscris numai într-o singură listă electorală și la o singură secție de votare.

În ansamblu au fost raportate cel puțin **8 situații problematice**, după cum urmează:

Deficiențe în listele electorale		
Neinclusiunea în listele electorale de bază (5)	Erori adrese/date personale/alte (2 cazuri)	Prezența persoanelor străine la adresa de domiciliu (1 caz)
SV 1/19; 1/262; 31/28; 1/152; 1/280.	SV 1/213; 1/8.	SV 1/57.

2.11. Întreruperea procesului de filmare a operațiunilor electorale preparatorii privind deschiderea secției de votare și numărare a buletinelor de vot, alte incidente

Conform pct. 11 din Regulamentul privind funcționarea Sistemului de înregistrare video în SV, sistemul de înregistrare video este funcțional și activ doar în ziua votării, pentru a monitoriza operațiunile electorale preparatorii privind deschiderea secției de votare; închiderea secției de votare, procedurile de numărare și totalizare a voturilor.

Conform rapoartelor prezentate de observatorii MO Promo-LEX, au fost raportate cel puțin **7 cazuri** referitoare la incidente ce țin de filmarea procedurilor de vot.

Întreruperea procesului de filmare a procedurilor de votare și numărare a buletinelor de vot, alte incidente ce țin de filmarea procedurilor de vot	
Nr caz	Secții de votare
2	Procesul de numărare a voturilor nu s-a înregistrat total/parțial video: SV 1/71; SV 1/228.
3	Camera video nu a funcționat pe parcursul operațiunilor de deschidere a SV: SV 1/133; SV 34/1; SV 1/23.
2	Camera video a filmat pe parcursul votării SV 5/11; 33/21.

2.12. Fotografierea buletinelor de vot, alte metode de încălcare ale secretului votului

Conform pct. 68 din Regulamentul privind activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare, este interzisă fotografierea buletinului de vot completat. Conform pct. 19 din Instrucțiunea cu privire la asigurarea infrastructurii SV, amplasarea cabinelor pentru vot secret se efectuează în așa mod încât partea descoperită a acestora să fie orientată spre peretele rămas liber al localului SV, la o distanță de cel mult 1 m.

Conform rapoartelor prezentate de observatorii MO Promo-LEX, fotografierea buletinelor de vot precum și cazuri de încălcare ale secretului votului, prin poziționarea incorectă a cabinei de vot, au fost raportate cel puțin **9 cazuri**.

Fotografierea buletinelor de vot, alte încălcări ale secretului votului	
Număr cazuri	Secții de votare
6 cazuri	Membrii BESV s-au implicat în soluționarea incidentului atunci când alegătorii au fotografiat buletinele de vot, în următoarele SV: 1/194, 1/302, 9/41, 1/296 (2), 1/312.
1 caz	Membrii BESV nu s-au implicat în soluționarea incidentului atunci când alegătorii au fotografiat buletinele de vot, în următoarele SV: 34/3.
1 caz	În următoarele SV, cabinetele de vot au fost poziționate în așa mod încât secretul votului nu a fost asigurat: 32/2.
1 caz	Membrii BESV s-au aflat pentru o perioadă după cabina de vot, încălcând secretul votului: 1/7.

2.13. Acte de violență

MO Promo-LEX a identificat cel puțin **2 cazuri** ce pot fi calificate drept acte de violență sau intimidare a părților implicate în alegeri.

Intimidarea participanților la alegeri	
Intimidarea membrilor BESV - 1 caz	SV 5/2
Altercații violente dintre simpatizanți ai candidaților PȘ și Blocul ACUM - 1 caz	Persecina, r. Orhei

2.14. Votarea nejustificată în grup (în cabine de vot se află 2 și mai multe persoane)

*Art. 5 și 6 ale Codului electoral stipulează principiile universale care stau la baza unor alegeri democratice și anume **votul direct și secret**, adică alegătorul votează personal, în mod secret, excluzându-se astfel posibilitatea influențării voinței alegătorului. Votarea în locul unei alte persoane este interzisă. Alegătorul care nu este în stare să completeze de sine stătător buletinul are dreptul să invite în cabină o altă persoană, cu excepția membrilor BESV, reprezentanților concurenților electorali/ participanților la referendum și a persoanelor autorizate să asiste la operațiile electorale.*

Observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin **2 cazuri** ce pot fi calificate drept acte de încălcare a votului direct și secret sau acte de votare nejustificată în grup, pe parcursul zilei de votare.

Votarea nejustificată în grup	
SV în care membrii BESV s-au implicat - 1 caz	SV 1/176
SV în care membrii BESV nu au reacționat - 1 caz	SV 1/276

2.15. Deteriorarea buletinelor de vot sau alte incidente ce se referă la utilizarea neconformă a acestora

Potrivit pct. 42 lit. a) din Regulamentul privind activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare, în perioada sa de activitate biroul electoral al secției de votare păstrează și asigură integritatea buletinelor de vot;

Observatorii MO Promo-LEX au raportat **două cazuri** de distrugere a buletinelor de vot, prin rupere- **SV 1/108, SV 1/237**. În ambele cazuri membrii BESV au reacționat prin alertarea poliției sau prin întocmirea procesului verbal.

2.16. Anularea buletinelor de vot înainte de închiderea secțiilor de votare

Potrivit art. 61. alin. (2) din Codul electoral, înainte de a se deschide urnele de vot pentru numărarea voturilor, toate buletinele de vot rămase neutilizate se numără și se anulează de către BESV, aplicându-se pe ele ștampila cu mențiunea "Anulat".

Observatorii MO Promo-LEX au raportat **1 caz** ce poate fi calificat drept act de anulare a buletinelor de vot înainte de închiderea secțiilor de votare. Cazul se referă la **SV 1/299**.

2.17. Deconectarea curentului electric

Observatorii MO Promo-LEX au raportat **4 cazuri** de deconectare a energiei electrice în secțiile de votare. Cazurile se referă la **SV 1/252, SV 1/253, SV 32/22, SV 32/23**.

2.18. Altele

Printre cele **9 incidente** de la categoria altele am specifica (lista completă a se vedea la Anexa 1): *deficiențe ce țin de utilizarea fișei de însoțire a buletinului de identitate (2 SV); nerespectarea procedurilor de numărare sau anulare a buletinelor de vot (2 SV) etc.*

III. REZULTATELE FINALE ALE NUMĂRĂRII VOTURILOR DE CĂTRE PROMO-LEX

MO Promo-LEX a analizat corectitudinea completării a 307 PV de numărare a voturilor pentru funcția de primar din 307 SV observate în mun. Chișinău. Au fost identificate 6 de PV completate cu 14 erori depistate în baza formulelor de verificare.

Rezultatele numărării în paralel a buletinelor de vot pentru funcția de primar general al mun. Chișinău a confirmat procentajul prezentat de CEC.

3.1. Corectitudinea întocmirii proceselor-verbale privind rezultatele numărării voturilor

În contextul observării turului doi al alegerilor locale generale din 20 octombrie (3 noiembrie) 2019, MO Promo-LEX a analizat corectitudinea completării a 307 PV de numărare a voturilor pentru funcția de primar din cele 307 SV din circumscripția Chișinău. Au fost identificate 6 de PV conținând 14 erori, depistate în baza formulelor de verificare (a se vedea în baza Anexei 2).

Din perspectiva comparativă, MO Promo-LEX subliniază că ponderea proceselor-verbale eronate completate de BESV a scăzut comparativ cu alegerile parlamentare din 24 februarie 2019. Tipurile de erori sunt prezentate în Tabelul 2.

Tabelul 1. Dinamica completării cu erori a proceselor verbale

Tip alegeri	Număr procese verbale cu erori (depistate în baza formulelor de verificare)
Alegeri prezidențiale, 30.10.2016	31 (1.6%) ⁴
Alegeri locale noi, 20.05.2018	22 (5.87%) ⁵ / 6 (2%) ⁶
Alegeri parlamentare, 24.02.2019	142 (6.8%) ⁷ / 160 (7.6%) ⁸
Alegeri locale generale, 20.10.2019	24 (3.2%) ⁹ / 6 (2%) ¹⁰

Tabelul 2. Tipul și numărul erorilor depistate

TIP EROARE	NUMĂR
	PV pentru funcția de primar
D = F+H	3
E = C-D	1
I = C+J	3
H = G1+G2+G3+G4+Gn	1
F = D-H	3
J = I-C	3

Verificarea corectitudinii întocmirii s-a făcut în baza formulelor înserate în textul procesului-verbal: **d=f+h; e=c-d; i=c+j; h=g1+g2+g3+g4+...+gn; f=d-h; j=i-c.**

Formula d=f+h nu a fost respectată în trei procese-verbale. În aceste cazuri nu s-a reușit a demonstra că numărul de buletine de vot extrase din urne coincide cu suma buletinelor nevalabile și a celor valabil exprimate. Pot apărea dubii privind corectitudinea numărării buletinelor valabil exprimate, respectiv a rezultatelor pe concurenți.

Formula e=c-d nu s-a reușit a demonstra în cazul a unui proces-verbal. În acest fel, în aceste SV nu ar coincide numărul de semnături din listele electorale cu cel al buletinelor de vot din urne.

⁴ Datele sunt pentru turul II de scrutin, total procese verbale prelucrate - 1981.

⁵ Turul I al alegerilor locale noi din 20 mai 2018, total procese verbale prelucrate - 375.

⁶ Turul II al alegerilor locale noi din 20 mai 2018, total procese verbale prelucrate - 306.

⁷ Circumscripția națională

⁸ Circumscripția uninominală

⁹ Turul I al alegerilor locale generale din 20 octombrie 2019, total procese verbale prelucrate - 755.

¹⁰ Turul II al alegerilor locale generale din 20 octombrie (3 noiembrie) 2019, total procese verbale prelucrate - 307.

Formula $i=c+j$ nu a putu fi aplicată corect în cazul a trei procese-verbale. Aceeași situație fiind atestată în cazul verificării conform formulei $j=i-c$. În acest fel, sau buletinele neutilizate și anulate au fost numărate greșit sau semnăturile din listele electorale. De altfel, constatăm că expresia "neutilizate și anulate" poate induce în eroare membrii BESV, care pot asocia cu două categorii distincte de buletine.

Formula $h=g1+g2+g3+g4+...+gn$ nu a fost respectată într-un caz. Atragem atenția în mod deosebit la această formulă: suma voturilor pentru concurenți nu coincide cu numărul total de voturi valabil exprimate în respectivele procese-verbale analizate. Apar semne de întrebare privind corectitudinea rezultatelor pe concurenți electorali.

Formula $f=d-h$ verifică numărul buletinelor declarate nevalabile prin scăderea din numărul total al buletinelor a buletinelor valabil exprimate. Sunt raportate erori la aplicarea acestei formule de verificare în trei procese-verbale.

3.2. Analiza comparativă a datelor privind numărarea în paralel a voturilor efectuată de MO Promo-LEX și datele preliminare anunțate de CEC

Rezultatele finale, prezentate de către MO Promo-LEX, se referă la numărul de voturi valabil exprimate pentru candidații la funcția de primar general al mun. Chișinău. Rezultatele finale au fost calculate în baza tuturor celor 307 procese verbale recepționate de observatori.

Tabelul 3. Rezultate numărare în paralel

<i>Candidat</i>	<i>Rezultate preliminare CEC</i>	<i>Rezultate preliminare Promo-LEX¹¹</i>	<i>Rezultate finale Promo-LEX</i>
Ion Ceban (PSRM)	52.39% (123 807)	52.43%	52.39% (123 808)
Andrei Năstase (ACUM)	47.61% (112 514)	47.57%	47.61% (112 514)

¹¹ Șase SMS privind datele din procesele verbale au fost invalidate.

LISTA DE ABREVIERI

alin. – alineat

APL - administrația publică locală

art. – articolul

Blocul ACUM – Blocul electoral ACUM Platforma DA și PAS

BESV – birou electoral al secției de votare

c. – comuna

CEC - Comisia Electorală Centrală

CI - candidat independent

lit. - litera

MO - Misiune de observare

mun. - municipiu

nr. - număr

or. - oraș

OT – organizația teritorială

OTL – observator pe termen lung

OTS – observator pe termen scurt

PCRM – Partidul Comuniștilor din Republica Moldova

PDM – Partidul Democrat din Moldova

PL – Partidul Liberal

PLDM – Partidul Liberal Democrat din Moldova

PN – Partidul Politic „Partidul Nostru”

PNL – Partidul Național Liberal

PPDA – Partidul Politic „Democrația Acasă”

PPEM – Partidul Politic „Partidul Popular European din Moldova”

PPR – Partidul Politic „Partidul Popular Românesc”

PPȘ – Partidul Politic „Șor”

PPVP – Partidul Politic „Voința Poporului”

PSRM – Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”

PUN – Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”

PV – proces verbal

RFE – Registrul funcționarilor electorali

s. – satul

SIASA - Sistemul informațional automatizat de stat „Alegeri”

SV – secție de votare

UAT – unitate administrativ-teritorială

USAID – Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

USB – Partidul Politic „Uniunea Salvați Basarabia”

UTAG – Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia

ANEXE

Anexa 1. Alte incidente

Altele		
Număr cazuri	Descrierea	Numărul SV
1	Implicarea observatorilor din partea partidelor în procesul de votare	SV 1/213
2	Deficiențe ce țin de utilizarea fișei de însoțire a buletinului de identitate	SV 1/ 133; SV 1/287
1	Nerespectarea procedurii de anulare a voturilor	SV 1/77
1	Nerespectarea procedurii de numărare a voturilor	SV 1/299
1	Tentativă de înregistrare video a procesului de numărarea a buletinelor de vot din partea unui observator	SV 1/22
1	Diferență între numărul buletinelor de vot din urnă și numărul de alegători	SV 1/145
1	Refuzul din partea BESV de recepționare și examinare a unei sesizări	SV 31/6
1	Lipsa listei solicitanților de votare la locul aflării din primul tur	SV 1/234
Total: 9 cazuri		

Anexa 2. Procese-verbale de numărare a voturilor pe circumscripția națională cu erori

N/O	C/SV	Circumscripția/Localitate	Erori formule	Nr. Erori	Eroare
1	01-271	Chisinau - SINGERA	Da	2	$I = C+J$ $J = I-C$
2	01-280	Chisinau - BACIOI	Da	2	$I = C+J$ $J = I-C$
3	01-089	Chisinau - BUIUCANI	Da	3	$D = F+H$ $H = G1+G2$ $F = D-H$
4	01-101	Chisinau - BUIUCANI	Da	3	$D = F+H$ $E = C-D$ $F = D-H$
5	01-214	Chisinau - RISCANI	Da	2	$I = C+J$ $J = I-C$
6	01-243	Chisinau - RISCANI	Da	2	$D = F+H$ $F = D-H$